

Poziomo

1. Miasto w którym 7 listopada 1918 r. powstał Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej.
2. Nazwa państwa powstałego w wyniku rozpadu Austro-Węgier, sąsiada Polski.
3. Działał w Paryżu w latach 1917-1919, uznawanego przez mocarstwa zachodnie za namiastkę rządu polskiego na emigracji. Komitet ..... Polski.
4. Na rozkaz Piłsudskiego „zbuntował się” i zajął Wileńszczyznę – gen. Lucjan Ż... .
5. Obok ks. E. Sapiehy, przywódca nieudanego zamachu wojskowego przeciwko Piłsudskiemu i rządowi Moraczewskiego (4/5. 01. 1919 r.) – płk. Marian J... .
6. Nazwa Sejmu (1919-1922, który uchwalił Konstytucje w 1921 r.
7. Na mocy traktatu podpisanego 28 czerwca 1919 r, stał się ”Wolnym Miastem”.
8. Dowódca, tzw. Błękitnej Armii utworzonej w 1918 r. we Francji, która po przybyciu w 1919 r. do kraju wzięła udział w walkach z Rosją bolszewicką i Ukraińcami – Józef ... .
9. Uchwalona przez Sejm 20 lutego 1919 r. – tzw. .... Konstytucja.
10. Toczyły się o to miasto, leżące w Galicji Wschodniej, walki z Ukraińcami (listopad 1918 - maj 1919)
11. Trzy kolejne powstania, które wybuchły w 1919, 1920, 1921.
12. Nazwa Konstytucji uchwalonej w 1921 r.
13. Rada, która przekazała Piłsudskiemu 11 listopada 1918 r. władzę wojskową, 14 listopada cywilną.
14. Sławny pianista, działacz niepodległościowy, premier rządu polskiego (styczeń-grudzień 1919 r.) – Ignacy ... .
15. Przewodniczący Polskiej Komisji Likwidacyjnej, która 31 października 1918 r. przejęła władzę w Krakowie, a następnie w Galicji Zachodniej; premier Rządu Obrony Narodowej w 1920 r. – Wincenty ... .
16. Stolica „państwa” , które 18 kwietnia 1922 r., zostało przyłączone do Polski (istniało od października 1920 r.).
17. ... Wschodnia, zajęta w wyniku wyparcia Ukraińców za rzekę Zbrucz w czerwcu 1919 r., 15 marca 1923 Rada Ambasadorów uznała suwerenność Polski nad tym terytorium.
18. Nazwa linii demarkacyjnej mającej rozgraniczyć wojska Polski i Rosji bolszewickiej, zaproponowana 11 lipca 1920 r. przez ministra spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii. Nazwa od nazwiska ministra.
19. Śląski polityk działający na rzecz przyłączenia Śląska do Polski, dyktator ostatniego, zwycięskiego powstania na Śląsku – Wojciech ... .
20. Wyznanie chrześcijańskie, którego wyznawcy stanowili największą mniejszość wyznaniową w II Rzeczypospolitej – nie grekokatolicyzm.
21. Państwo, z którym Polska 3 marca 1921 zawarła układ o wzajemnej pomocy w razie agresji Rosji bolszewickiej.

Pionowo

22. Największa mniejszość narodowa zamieszkująca II Rzeczpospolitą.
23. Nazwa państwa niemieckiego po upadku cesarstwa i proklamowaniu republiki w 1919 r. – Republika ... .
24. Miasto w Galicji, w którym Polacy przejęli władzę 31 października 1918 r., siedziba PKL Galicji i Śląska Cieszyńskiego.
25. Państwo, z którym II Rzeczpospolita pozostawała w konflikcie – kwestią sporną przynależność Wileńszczyzny.
26. Popularna nazwa zwycięskiej bitwy (13–25 sierpnia 1920) – „cud nad .....
27. Liczna mniejszość narodowa, zamieszkująca głównie miasta, wyznająca religię niechrześcijańską.
28. Traktat podpisany 28 czerwca 1919 r., na mocy którego przyłączono do Polski Pomorze Gdańskie i Wielkopolskę.
29. Państwo, któremu Polska przekazała, po zwycięskiej bitwie z Rosją bolszewicką (styczeń 1920 r.), rejon Dyneburga nad Dźwiną.
30. Miasto w którym w marcu 1921 r. podpisano traktat pokojowy kończący wojnę polsko-bolszewicką.
31. Terytorium, na którym odbyły się (11 lipca 1920 r.), przegrane przez Polskę plebiscyty – Warmia, Powiśle i ... .
32. Miasto: odbite z rąk bolszewików w kwietniu 1919 r., zajęte ponownie przez Rosję bolszewicką w lipcu 1920 r. i przekazane Litwie, ponownie od października 1920 r. w rękach polskich.
33. Nazwa regionu w zaborze pruskim, gdzie 27 grudnia 1918 r. wybuchło zwycięskie powstanie.
34. Pseudonim płk/gen. Edwarda Rydza: w 1918 r. komendanta POW i ministra wojny w rządzie Daszyńskiego.
35. Był premierem rządu powołanego przez Piłsudskiego 18 listopada 1918 r. (do 16 stycznia 1919 r.) – Jędrzej ... .
36. Obok Piłsudskiego, główny twórca niepodległej Polski. Przywódca narodowej demokracji, prezes paryskiego KNP (1917-19), uznawanego przez mocarstwa zachodnie za namiastkę rządu polskiego na emigracji. – Roman ....
37. Tajna organizacja powstała w 1914 r., w oparciu o członków ZWC i PDS. Odegrała ważną rolę w 1918 r. podczas przejmowania władzy przez Polaków w zaborze pruskim i rosyjskim. POW – Polska Organizacja ... .
38. Zwycięska bitwa wojsk polskich w wojnie z Rosją bolszewicką (13-25 sierpnia 1920 r.) – Bitwa ... .
39. Pierwszy prezydent II Rzeczypospolitej zamordowany 16 grudnia 1922 r. – Gabriel ... .
40. Objęcie przez niego władzy 11 listopada 1918 r. uznawane jest za symboliczną datę odzyskania przez Polski niepodległości.
41. Polityk socjalistyczny (PPSD i PPP) i działacz niepodległościowy. Premier rządu utworzonego 7 listopada 1918 r. – Ignacy ... .
42. Miał miejsce, m.in. na Górnym Śląsku (20 marca 1921 r.)
43. Religia niechrześcijańska, której wyznawcy stanowili ok. 10% mieszkańców II Rzeczypospolitej.
44. Został zawarty w Compiègne 11 listopada 1918 r. między Ententą i Ces. Niemieckim, kończył I wojnę światową.

Poziomo

1. Kobieta w czapce frygijskiej, będąca alegorią Wolności i Republiki. Znana m.in. obrazu E. Delacroix z 1830 r.
Wolność wiodąca lud na barykady.
2. Słynna francuska piosenkarka (1915-1963). Opisuje jej życie film *Niczego nie żałuję* z 2007 r. Edith... .
3. Międzynarodowy festiwal filmowy, który odbywa się od 1946 r. Złotą Palmę otrzymał tam *Człowiek z żelaza* A. Wajdy oraz *Pianista* R. Polańskiego.
4. Francuski kompozytor, autor m.in. opery *Carmen*. Georges... .
5. Kraina historyczna i geograficzna w płc. Francji; w 1066 r. księżę tej krainy, Wilhelm Zdobywca, zorganizował wyprawę wojenną i podbił Anglię; miejsce lądowania Aliantów 6 czerwca 1944 r.
6. Główna, reprezentacyjna aleja Paryża. Pola... .
7. Po zamachu z 18 brumaire'a Pierwszy Konsul Republiki Francuskiej (1799-1804); Cesarz Francuzów (1804-1815).
8. Od tego germańskiego plemienia pochodzi nazwa „Francja”
9. Największa (obok Nowej Kaledonii francuskiego terytorium zamorskie) wyspa Francji w Europie.
W 1768 r. Republika Genua zrzekła się tej wyspy na rzecz Francji.
10. Trzecie co do wielkości miasto Francji, leżące nad Rodanem; założone przez Rzymian w 43 p.n.e. jako Lugdunum – główny ośrodek rzymskiej prowincji Galia.
11. Państwo sąsiadujące z Francją. Pomoc francuska w latach 60-tych XIX w. umożliwiła powstanie tego państwa.
12. Nietypowe potrawy, charakterystyczna dla kuchni francuskiej: ślimaki, kasztany oraz udka ... .
13. Francuski malarz, jeden z twórców i czołowych przedstawicieli impresjonizmu. Od jego obraz *Impresja, wschód słońca* (1872) nadano nazwę temu nowemu kierunkowi w malarstwie. Claude... .
14. Dawny pałac królewski w Paryżu, obecnie słynne muzeum sztuki. Znajduję się m.in. Mona Lisa, Nike z Samotraki, stela z Kodeksem Hammurabiego,
15. Kolory flagi Francji to: niebieski, ..., czerwony.
16. Polka, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla, obywatelka Francji Maria ... część nazwiska po mężu).
17. Na jego wybrzeżu leżą porty morskie: Marsylia, Tulon, Nicea. Morze... .
18. Plemiona zamieszkujące obszar dzisiejszej Francji, Belgii i płc. Włoch podbite przez Rzymian.
19. Zaprzysiężony na prezydenta Republiki Francuskiej w 2017 r. Emmanuel... .
20. Podbił w latach 58-51 p.n.e., m.in. obszar dzisiejszej Francji – Galię. Juliusz... .
21. Zespół pałacowy z kompleksem ogrodowo-parkowym, na przedmieściach Paryża. Rozbudowany za Ludwika XIV stał się symbolem francuskiej monarchii absolutnej. Jedno z najwspanialszych dzieł architektonicznych baroku.
22. Bohater XI wiecznej *Pieśni*. Miał zginąć w 778 r. podczas powrotu z wyprawy Karola Wielkiego przeciwko Saracenom, dowodząc tylną strażą wojsk frankijskich.
23. Dwukrotny premier Francji; jeden z ojców zjednoczonej Europy; razem z francuskim politykiem Jeanem... i kanclerzem Niemiec K. Adenauerem, doprowadził do powstania Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali. Robert... .

24. W 1895 r. (datę tę uważa się za początek narodzin filmu) skonstruowali i opatentowali kinematograf oraz zorganizowali w Paryżu publiczną projekcję filmu: *Wyjście robotników z fabryki.. Bracia...*
25. Książę, naczelny wódz wojsk Księstwa Warszawskiego, marszałek Francji. Józef...
26. Otaczani przez Celtów wielką czcią i szacunkiem. Byli kapłanami (przewodzili obrzędom i ceremoniom religijnym), wróżbitami, filozofami, sędziami. (*Podaj w liczbie pojedynczej*)
27. Odkrywca szczepionki przeciw wścieklicznie (1885 r.), współtwórca szczepień ochronnych. Louis...
28. Jeden z symboli Francji, wywodzący się z czasów celtyckiej Galii.
29. Określenie Ludwika XIV króla Francji, który miał powiedzieć "Państwo to ja". Król S...
30. Historyczna dzielnica Paryża; tutaj tworzyli najwięksi artyści europejscy 2 poł. XIX i pocz. XX w.

Pionowo

31. Państwo to leży na Płw. Iberyjskim, Francja graniczy z nim na południu.
32. Francuski polityk i ekonomista; jeden z ojców zjednoczonej Europy; we współpracy z francuskim politykiem Robertem ... i kanclerzem Niemiec K. Adenauerem, doprowadził do pojednania Francji z Niemcami i powstania w 1950 r. EWWiS (od 1958 EWG). Jean...
33. Król Polski (1573-74), następnie jako H... III król Francji, ostatni z dynastii Walezjuszy.
34. Najwyższy szczyt (4807 m n.p.m.) Alp i Europy, na granicy francusko-włoskiej.
35. Kraina historyczna i region w płc.-zach. Francji, nad Oceanem Atlantyckim.
36. 14 lipca na pamiątkę jej zdobycia i zburzenia w 1789 r. obchodzie się we Francji święto narodowe.
37. Oblewa Francję od zachodu – Ocean...
38. Francuski malarz z przełomu XIX i XX w., zaliczany, podobnie jak P. Gauguin, H. Toulouse-Lautrec i V. van Gogh, do postimpresjonistów. Paul ...
39. Na jego wybrzeżu leżą porty morskie: Dunkierka, Calais i Boulogne. Morze...
40. Podrodzina języków indoeuropejskich do których należy, obok francuskiego, hiszpański, portugalski, włoski, rumuński oraz kataloński, prowansalski, retoromański, sardyński.
41. Niewielkie państwo (powierzchni 2586 km²) z którym Francja graniczy na północy.
42. Kraj górzysty, z którym Francja graniczy na wschodzie. Językiem urzędowym w tym państwie jest obok niemieckiego i włoskiego, francuski i retoromański.
43. Założyciele Marsylii (Massalia), ok. VI w.. p.n.e., miasta na płd. Francji, nad M. Śródziemnym.
44. Terytorium, które Francja utraciła razem z częścią Lotaryngii w 1871 r. i odzyskała w 1918.
45. W 1795 r. ogłoszona hymnem państwowym, od 1879 r. ponownie hymnem Francji.
46. Francuski malarz, rysownik i grafik, jeden z najważniejszych malarzy okresu stanisławowskiego. Autor rysunków przedstawiających typy ludności, m.in. szlacheckie, mieszczańskie i żydowskie, sceny rodzajowe, sejmiki polskie, zaprzysiężenie Konstytucji 3 maja, bitwy i sceny z insurekcji kościuszkowskiej, m.in. *Wieszanie zdrajców na Rynku*
47. Zakon rycerski utworzony ok 1118 r. w Jerozolimie. Na początku XIV w. król Filip Piękny oskarżył przywódców o herezje, doprowadził do ich skazania i stracenia oraz rozwiązania Zakonu.
48. Słynna gotycka katedra, której budowa trwała dwa stulecia (1163-1345). Jeden z symboli Paryża.
49. Rzeka nad którą leży Paryż.

50. Miasto przy granicy francusko-niemieckiej na Renie; oficjalna siedziba Parlamentu Europejskiego, Rady Europy, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
51. Francuski filozof, historyk i pisarz epoki oświecenia. Z sympatią odnosił się zarazem do absolutyzmu oświeceniowego oraz ustroju angielskiego opartego na liberalizmie i tolerancji. Wychodząc ze stanowiska deistycznego, krytykował religie objawione i ich instytucje, zwłaszcza Kościół katolicki. Przypisuje mu się m.in. słowa: *Przesady są rozumem głupców. Wolność moja kończy się tam, gdzie zaczyna twoja.* oraz (błędnie) *Nie zgadzam się z tym co mówisz, ale oddam życie, abyś miał prawo to powiedzieć.* Francois-Marie Arouet... (podaj spolszczoną wersję nazwiska)
52. Wieża (ponad 300 m wysokości) będąca najbardziej rozpoznawalną budowlą i symbolem Paryża, zbudowana na paryską wystawę światową w 1889 r.
53. Język z którego wywodzi się język francuski.
54. Organizowana 9 maja, z okazji Dnia Unii Europejskiej, w rocznicę przedstawienia planu utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.
55. Zakon założony w 1098 r. w Cîteaux. Liczne klasztory Zakonu powstały w 2 poł. XII i XIII w. na ziemiach polskich.
56. Uchwalona przez rewolucyjną Francję w 1789 r. – *Deklaracja .....Człowieka i Obywatela.*
57. Kanał oddzielający Francję od Wielkiej Brytanii.
58. Hasło rewolucji z 1789 r., jeden z symboli Francji: ..... Egalité, Fraternité, (Wolność, Równość, Braterstwo).
59. Państwo z którym Francja graniczy na północnym wschodzie; część ludności tego kraju, Walonowie, posługuje się językiem francuskim.
60. Miasto w płc. Afryce zdobyte przez Francuzów w 1830 r. Stolica państwa, które w 1962 r. uzyskało niepodległość. Stało się po w wyniku krwawej wojny o niepodległość (1954-62) toczonej z Francją przez ... Front Wyzwolenia Narodowego. Stolica:
61. Rzeka wzdłuż której biegnie granica między Francją i Niemcami.
62. Francuski pisarz, krytyk literatury i sztuki, filozof oraz inicjator, naczelny redaktor i jeden z głównych twórców wydawanej we Francji Encyklopedii. Jego najbardziej znane dzieło to: *Kubuś Fatalista i jego pan.* Przypisuje mu się ...: *Upodobanie do niezwykłości jest cechą przeciętności.* Denis ...
63. Francuska aktorka filmowa, symbol seksapilu w latach 50. i 60. XX w. Jej kariera rozpoczęła się z występem w filmie: *I Bóg stworzył kobietę* (1956). Brigitte... .
64. Zespół przepisów i norm prawa cywilnego, o liberalnym charakterze, wprowadzony we Francji w 1804 r., a następnie w państwach Europy napoleońskiej, m.in. Ks. Warszawskim (1808). Tzw. .... Napoleona lub Cywilny.

Poziomo

1. Prezydent Rosji, który po upadku puczu z sierpnia 1991 r., ogłosił niepodległość Rosyjskiej FSRR oraz doprowadził w grudniu 1991 do utworzenia Wspólnoty Niepodległych Państw i rozwiązania Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.
2. Kanclerz Republiki Federalnej Niemiec i pierwszy kanclerz zjednoczonych Niemiec. Helmut... .
3. Postać na plakacie „Solidarności” z wyborów z 4 czerwca 1989 r. nawiązująca do filmu „W samo południe”.
4. **Państwo** w którym, (podobnie jak w Polsce, Polskę, w NRD, Bułgarii, Czechosłowacji, Rumuni) doszło w 1989 r. do obalenia władzy komunistycznej. Zlikwidowano zasieki na granicy z Austrią, w czerwcu miał miejsce w stolicy uroczysty pogrzeb Imre Nagya i zmieniono nazwę państwa z ..... Republiki Ludowej na Republikę ... .
5. Sąsiad Polski, państwo, które 11 marca 1990 ogłosiło deklarację niepodległości. W nocy z 12/13 stycznia 1991 r. Miał miejsce szturm radzieckiego Specnazu na wieżę telewizyjną w stolicy.
6. Służył podporządkowaniu państw Związkowi Radzieckiemu, miał charakter wojskowy – .....warszawski.
7. Był wicepremierem i ministrem finansów (wrzesień 1989-grudzień 1991) w rządzie Mazowieckiego i Bieleckiego. Zrealizował (nazwany od jego nazwiska) plan przekształcenia gospodarki socjalistycznej w rynkową. Leszek... .
8. Prezydent, dyktator Rumuni, został obalony i stracony w wyniku rewolucji w 1989 r.
9. Niemcy Zachodnie: RFN (1949-1990), to Republika ..... Niemiec.
10. Plac..... w Pekinie na którym 4 czerwca 1989 r. doszło do krwawych wydarzeń.
11. Partia rządząca Polską do 1989 r., podaj czteroliterowy skrót.
12. Skrót nazwy niemieckiego państwa komunistycznego istniejącego w latach 1949-1990.
13. Komitet ..... „Solidarność” (przy Lechu Wałęsie), zwycięzca wyborów z 4 czerwca 1989 r.
14. Historyk-mediewista, uczestnik rozmów w Magdalence i okrągłego stołu, przewodniczący Obywatelskiego Klubu Parlamentarnego. Bronisław ... .
15. Zjednoczenie ..... nastąpiło 3 października 1990 r. na mocy porozumienia zawartego w Moskwie (konferencja dwa plus cztery – 12 września 1990).
16. Miał charakter kontraktowy, wybory do niego zakończyły się zwycięstwem KO „Solidarność”, który zdobył 160 Na 161 możliwych do zdobycia mandatów poselskich i 99 na 100 w senacie.
17. Przewódca ruchu społecznego / NSZZ „Solidarność”, laureat Pokojowej Nagrody Nobla, pierwszy prezydent III Rzeczypospolitej Polskiej wybrany w powszechnych wyborach.
18. Określenie rewolucji 1989 r. w Czechosłowacji
19. Ugrupowanie polityczne związane z PZPR poparło rząd Mazowieckiego – Stronictwo ... .
20. Publicystyczne określenie wydarzeń z 1989 r. w Europie Środkowo-Wschodniej – ..... ludów (narodów)
21. Przeszedł do drugiej tury wyborów prezydenckich w 1990 r., razem Lechem Wałęsą. Stan... .
22. Mediator, ze strony Kościoła katolickiego, podczas rozmów w Magdalence, między stroną rządową, a solidarnościową. Tadeusz... .
23. Po rozwiązaniu PZPR w 1990, współzałożyciel Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej, od 1991 r. pełnił przez dwie kadencje funkcje prezydenta. Aleksander ... .
24. Główny przedstawiciel strony rządowej/ komunistycznej podczas rozmów w Magdalence i prac Okrągłego... ; wicepremier i minister spraw wewnętrznych w rządzie Mazowieckiego. Czesław... .
25. Nazwa (od nazwiska jednego z przywódców) zamachu stanu/puczu wojskowego, który miał miejsce w Moskwie w sierpniu 1991 r.. Jego celem było obalenie Gorbaczowa i powstrzymanie demokracji i rozpadu ZSRR. Pucz... .

Pionowo

26. 29 grudnia 1989 r. Sejm uchwalił zmianę Konstytucji: do orła w godle Polski wróciła królewska ... .
27. Państwo (Socjalistyczna Republika Radziecka), którego mieszkańcy 23 sierpnia 1989 r., w 50. rocznicę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow, wzięli udział w masowych protestach, tworząc tzw. *Bałtycki Łańcuch*.
28. Organ prasowy Komitetu... „Solidarność” podczas kampanii wyborczej przed wyborami parlamentarnymi w czerwcu 1989 r. (pierwszy numer 8 maja). Gazeta ... .
29. Ugrupowanie polityczne związane z PZPR poparło rząd Mazowieckiego – Zjednoczone Stronnictwo ... .
30. Ustawa Konstytucyjna z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym. Tzw. .... Konstytucja.
31. Czeski dramaturg i dysydent, pierwszy prezydent niekomunistycznej Czechosłowacji. Vaclav ... .
32. Ostatni przywódca Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego, pierwszy prezydent ZSRR, laureat Pokojowej Nagrody Nobla.
33. Miejscowość pod Warszawą, gdzie toczyły się zakończone sukcesem w styczniu 1989 r. rozmowy między stroną rządową/ komunistyczną, a opozycyjną/ solidarnościową, przy mediacji strony kościelnej.
34. Jego symboliczne zburzenie nastąpiło 9 listopada 1989 r.
35. Hasło, które stało się symbolem przyspieszenia przemian ustrojowych w Polsce, po wyborach z 4 czerwca 1989 r. – *Wasz prezydent, nasz .....* .
36. Potoczna nazwa procesu przemian ustrojowych w ZSRR w latach 1985-1991
37. Nienależny Samorządny Związek Zawodowy – NSZZ „.....”
38. Był Okrągły. Zakończył się 5 kwietnia 1989 r.
39. Prezydent Stanów Zjednoczonych w latach 1989-1993.
40. Generał, stojąc na czele WRON wprowadził w 1981 r. stan wojenny, I sekretarz KC PZPR (1981-89), wybrany przez Sejm pierwszy prezydent III RP (1989-90). Wojciech... .
41. Pierwszy niekomunistyczny rząd Polski został powołany przez Sejm PRL 12 września 1989 r. Premierem był Tadeusz ... .
42. Mediator, ze strony Kościoła katolickiego, podczas rozmów w Magdalence i obrad Okrągłego... , między stroną rządową, a solidarnościową. Alojzy... .
43. Państwo komunistyczne od którego Polska była zależna, przestało istnieć w grudniu 1991 r. – skrót: